

This article shows the development of the network of preschool education in Kyiv region (the second half of the twentieth century). Found that pre-school network in different periods were different types of preschool education, which can be conventionally classified into institutions that vary by form of ownership, purpose, type of work, time children stay in them.

Key words: network, kindergarten, nursery, departmental preschool institutions, integrated pre-school children's institution (nursery-kindergarten), the educational complex "school — kindergarten".

Віцюк А. А.,

аспірантка кафедри української мови та методики навчання
Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті висвітлено основні класифікації методів навчання української мови, а також розглянуто комп'ютерно орієнтовані методи навчання орфографії, використання яких сприяє ефективному формуванню правописної грамотності студентів-першокурсників філологічного профілю.

Ключові слова: метод, комп'ютерно орієнтовані методи, орфографічна компетенція, правопис.

Мовна освіта в Україні спрямована на виховання людини, яка вільно володіє літературною мовою, точно формулює думку і грамотно висловлює її в усній формі та на письмі. Основними проблемами практики навчання української мови студентів-першокурсників філологічного профілю є низький рівень теоретичних знань з сучасної української літературної мови загалом та правопису зокрема, а також недостатня сформованість практичних умінь і навичок. Важливе значення для формування та підвищення рівня орфографічних умінь і навичок студентів першого курсу ВНЗ має використання ефективних методів навчання, в тому числі й комп'ютерно орієнтованих. Саме тому **актуальним** є питання застосування комп'ютерно орієнтованих методів навчання у формуванні правописної грамотності студентів-першокурсників філологічних спеціальностей. **Мета статті** полягає в аналізі та теоретичному обґрунтуванні методики навчання орфографії студентів-першокурсників філологічного профілю за допомогою комп'ютерно орієнтованих методів.

Навчання як діяльність викладачів і студентів має свої методи. Поняття «метод» (від *грец.* meta — шлях до мети і odos — слідкувати) передбачає упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності вчителів і учнів, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань. У дидактиці метод навчання — це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети. Правильний підбір методів відповідно до мети й змісту навчання, вікових особливостей учнів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, озброєнню їх уміньми й навичками використовувати здобуті знання на практиці, готує учнів до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд [1, 206].

У вищій школі традиційно метод навчання визначають як спосіб взаємозалежної і взаємозумовленої діяльності педагога і студентів, спрямованої на реалізацію цілей навчання, або як систему цілеспрямованих дій педагога, які організують пізнавальну й практичну діяльність студентів і забезпечують розв'язання завдань навчання. Уже в самому визначенні методу закладено бінарний підхід до його трактування (М. І. Махмутов, М. М. Левіна, Т. І. Шамова), що полягає в єдності методів викладання і методів учіння. Однак таке визначення залишається все-таки абстрактним, воно дає уявлення тільки про загальну модель діяльності: педагог розповідає — студент слухає, осмислює, запам'ятовує (пояснення); педагог запитує — студенти відповідають (бесіда). Такий підхід не розкриває специфіки діяльності, способу керівництва, а головне — характеру процесів оволодіння знаннями і розвитком. Щоб розкрити поняття методу докладніше, потрібно розглянути його на рівні прийомів — конкретних способів організації діяльності студента. Тоді метод навчання, як і метод виховання, стає «інструментом дотику до особистості» (А. С. Макаренко), способом спонукання й регулювання розвивальної діяльності тих, кого навчають. Дослідники нараховують до 50 різних методів навчання: розповідь, бесіда, робота над джерелами, демонстрація, вправи, самостійна робота, навчальна гра, диспут та ін. Але кожен метод у конкретних обставинах реалізується у своєрідних поєднаннях декількох прийомів. Наприклад, метод розповіді, залежно від цільового призначення і прийомів, які його реалізують, може втілюватися в описі, оповіданні, поясненні, доведенні, міркуванні, елементах драматизації. Бесіда може мати характер відтворення або евристичного пошуку [5, 185].

М. І. Пентиліук зазначає, що метод навчання мови — це спосіб, прийом, методика дослідження мовних явищ [7, 81].

Методи навчання класифікували А. М. Алексюк, Ю. К. Бабанський, Г. Г. Ващенко, М. О. Данилов, Б. П. Єсіпов, С. О. Караман, І. Я. Лернер, М. І. Махмутов, В. Ф. Паламарчук, В. І. Паламарчук, С. І. Петровський, М. М. Скаткін, І. Ф. Харламов та інші. У 40–60-х роках ХХ ст. існувала спрощена класифікація методів навчання, яка складалася з 3 груп. Відповідно до цієї класифікації С. І. Петровський та Є. Я. Голант виокремлювали словесні, наочні та практичні методи. У сучасній дидактиці відомо десятки класифікацій. Залежно від основної дидактичної мети і завдань М. О. Даниловим і Б. П. Єсіповим було визначено методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок. Методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи учнів щодо осмислення й засвоєння нового матеріалу, роботи щодо застосування знань на практиці й вироблення вмінь та навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок були окреслені І. Ф. Харламовим. Однією з найвідоміших є класифікація з точки зору цілісного підходу до діяльності в процесі навчання Ю. К. Бабанського. Вчений визначив методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, стимулювання і мотивації учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні [6, 143].

Однією з найпоширеніших в педагогіці є класифікація методів навчання за характером пізнавальної діяльності учнів. І. Я. Лернер та М. М. Скаткін виокремлювали пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий та дослідницький методи [2, 38].

Цінною для нашого дослідження є класифікація методів навчання української мови О. І. Потапенка. Він разом з колегами-методистами пропонує розширити й доповнити класифікацію за способом взаємодії вчителя та учнів новими ефективними способами. Вчений виділяє метод роботи з електронними носіями знань та Інтернетом, метод лінгвістичної інтуїції, метод лінгвістичного програмування та алгоритмізації, метод запобігання типовим недолікам учнів [3, 81]. О. І. Потапенко також виділяє метод нейролінгвістичного програмування (НЛП). Він радить видрукувати на заняття посібник на зразок «Антисуржика» (О. А. Сербенської), виготовити змінні таблиці для кабінетів мови, які б містили складні випадки правопису та слововживання, внести в додатки до підручників з мови всі правила, які містяться в «Українському правописі», а також включити вправи з редагування. З-поміж активних методів навчання методисти на чолі з О. І. Потапенком називають евристичне спостереження, порівняння, конструювання, моделювання, смислове бачення, метод творчої реалізації [3, 213].

Одним із шляхів удосконалення змісту, форм, методів і засобів навчання української мови є інтенсифікація навчання, що передбачає по-новому структурований зміст, упровадження сучасних інформаційних технологій, які зумовлюють формування пізнавальних інтересів, глибше сприйняття і розуміння теоретичного матеріалу. Наприкінці 80-х рр. в Україні та країнах Східної Європи набули розповсюдження комп'ютерні технології навчання (КТН), в основу яких покладено якісно нову концепцію модульної багатофункціональної прагматичної подачі, поетапної деталізації та активізації знань навчального призначення. Комп'ютерні технології навчання передбачають широке їх трактування. Так, комп'ютерними знаннями можуть бути: розміщені у пам'яті ЕОМ текстовий матеріал, довідкова інформація, програма контролю знань та вмінь учнів тощо. Кожна форма подачі знань змінюється, доповнюється за допомогою інструментальних та прикладних засобів КТН. Розробка комп'ютерних технологій навчання є необхідною умовою інформатизації освіти, мета якої є забезпечення доступності знань для кожного члена суспільства; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів на основі індивідуалізації навчання, інтенсифікація навчального процесу та ін. У сфері освіти існують навчальні, знярядні, трудові, організаційні, дефектологічні, педвузівські види використання ЕОМ. При цьому комп'ютер виступає як об'єкт вивчення, як засіб навчання, як компонент системи управління освітою, засіб науково-педагогічних досліджень [8, 33].

С. О. Караман зазначає, що сучасні способи навчання мови створювалися й вироблялися багатомітними традиціями вітчизняної школи, тому необхідним є всебічний аналіз усієї системи методів навчання предмета. Вчений акцентує увагу на такі аспекти, як складність категорії «методів навчання», завдяки яким реалізуються всі функції навчання, ефективність засвоєння мови, яка залежить від правильного розуміння педагогом методів навчання, їх особливостей і класифікаційних структур. Важливою також є наявність різних класифікацій у системі методів навчання мови, яка свідчить про науковий пошук, нагромадження і теоретичне узагальнення педагогічного досвіду вчителів-словесників, дослідження методів на різних можливих системних рівнях. С. О. Караман наголошує, що особливість кожного методу створюють панівні в ньому прийоми, а специфіка методів навчання мови зумовлюється закономірностями й принципами її вивчення, логічною структурою змісту предмета, характером знань і вмінь, а також системою дидактичних і специфічних прийомів, характерних для вивчення мови. Лінгводидакт зауважує, що при виборі методів навчання мови необхідно керуватися дидактичними і лінгводидактичними принципами, з-поміж яких варто виокремити дидактичний принцип дотримання єдності змістової і процесуальної

сторін у навчанні та лінгводидактичний принцип установаження міжпредметних і внутрірівневих та міжрівневих зв'язків у навчанні мови. Вчений зазначає, що до основних методів навчання української мови належить усний виклад учителя, бесіда, спостереження учнів над мовою, робота з підручником, метод вправ, а також програмоване навчання, комп'ютеризоване навчання [4, 108–112]. З-поміж інтерактивних методів С. О. Караман виокремлює дискусію, рольову гру, моделювання, метод кейса як спосіб інтенсифікації на оптимізації процесу навчання [4, 130–135].

Як наголошує С. О. Караман, однією з найцінніших властивостей комп'ютеризованого навчання є діалогічна форма взаємодії учня з комп'ютером, що дозволяє використовувати його як мовного партнера. Створюване в комп'ютері мовне середовище характеризується можливістю керування навчальною діяльністю учня як від учителя (через закладену в комп'ютер програму), так і учня, активністю (навчальна діяльність учня відбувається в безперервному процесі взаємодії з комп'ютером), динамічністю (ситуація, в якій учень розв'язує навчальні завдання, змінюється залежно від цілей, умов і перебігу навчання), проблемністю (перед учнем постає комплекс взаємопов'язаних проблем, які він повинен розв'язати), природністю (спілкування відбувається за умов комунікативної ситуації, імітованої на екрані у формі природного людського діалогу, що відбувається між учнем та комп'ютером) [4, 124].

Лінгводидакт доводить, що використання комп'ютера у навчанні мови дає змогу школяреві навчатися не тільки за нових умов, але й по-новому. Річ у тім, що частина навчальної інформації, отримуваної раніше головним чином від учителя або з підручника, подається тепер на екрані, змінюючи характер навчання, що відбувається у взаємодії з комп'ютером. Комп'ютеризоване навчання передбачає активне сприйняття інформації, яка досі була можливою лише в індивідуальному навчанні або групових формах навчальної діяльності. Отримання інформації і завдання від машини, виконання останнього, негайний зворотний зв'язок у вигляді реакції машини (репліки, оцінки), виправлення помилки, перехід до виконання наступного завдання вимагають постійної активності учня. Пасивне запам'ятовування навчального матеріалу змінюється активною діяльністю, спрямованою не тільки на засвоєння, але й на формування умінь та навичок його використання в тих чи інших комунікативних ситуаціях [4, 128].

Ми поділяємо думки С. О. Карамана про те, що жодна з наявних систем навчання не в змозі організувати таку «щільність» навчального спілкування і частотність вживання мовного матеріалу. Так, на уроці вчитель через об'єктивні причини не може забезпечити необхідну частотність вживання мовних одиниць у мовленні, позаяк він обмежений часом уроку, навчальною програмою, кількістю учнів у класі тощо. У процесі ж комп'ютеризованого навчання можливість тренування на одному й тому ж мовному матеріалі практично необмежена, оскільки час роботи з комп'ютером та частотність звернення до виучуваного матеріалу учень визначає самостійно. Крім того, комп'ютеризоване навчання сприяє розвитку пізнавальної, тренувальної та дослідницької діяльності здібного учня [4, 128].

С. О. Караман наголошує на тому, що впровадження комп'ютерної техніки в шкільну практику докорінно змінює зміст навчання та роль учителя в навчально-виховному процесі. Щоб комп'ютер став справжнім помічником учителя, передовсім треба створити комп'ютерні навчальні програми, які, з одного боку, слугували б основою для створення сценаріїв навчальних програм для персональних комп'ютерів, а з іншого — для унаочнення теми чи розділу, що вивчається (у разі відсутності комп'ютера) [4, 124–125].

Орієнтуючись на методичну систему С. О. Карамана, ми пропонуємо свій сценарій навчальної програми до теми «Уживання м'якого знака» для студентів-першокурсників філологічного профілю, що дозволяє вивчати тему поетапно.

Етап I. Пропонується усно виконати завдання.

Завдання 1. Прочитай і проаналізуй таблиці. Сформулуй власні висновки.

М'який знак вживається	М'який знак не вживається
після букв <i>д, т, з, с, ц, дз, л, н</i> наприкінці слова чи складу, якщо ці букви передають м'які звуки, а також після м'яких приголосних перед <i>о</i> : <i>мідь, сталь, донька, синього, льон</i>	після букв, що позначають губні, шиплячі звуки та букву <i>щ</i> у кінці слова: <i>любов, сім, ніч, дощ</i>
у суфіксах <i>-ськ-, -зьк-, -цьк-, -ськи, -зьки, -цьки, -ськість, -зькість, -цькість</i> : <i>європейський, козацький, запорізький</i>	після <i>р</i> у кінці складу: <i>друкар, секретар, перевірте, Харків</i> (виняток <i>Горький</i>)
у суфіксах <i>-еньк-, -оньк-, -іньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-</i> : <i>хмаронька, малесенький, вірнісінький</i>	між приголосними, якщо перший пом'якшується під впливом другого: <i>сонця, пісня, радість</i>
у середині слів після м'якого звука [л] перед наступним м'яким: <i>кільце, їдальня, сільський</i>	після <i>л</i> в іменникових суфіксах <i>-алн(о), -илн(о)</i> : <i>держално, пужално</i> . Але: в зменшених формах — <i>держальце, пужальце</i>

М'який знак вживається	М'який знак не вживається
у формах родового відмінка множини іменників жіночого роду м'якої групи I відміни та іменників II відміни середнього роду на <i>-ни(я), -ц(е)</i> : <i>страждань, знань, кілець</i>	після <i>н</i> перед <i>ж, ч, ш, щ</i> : <i>тонший, менший, кінчик</i>
у дієслівних формах наказового способу: <i>стань, винось, виходь</i> ; у дієслівних формах 3-ї особи однини та множини дійсного способу: <i>пишуть, думають, складають</i>	коли <i>з, с</i> у сполученні з літерою <i>к</i> не творять суфіксів: <i>баский, плоский, в'язкий</i>
у закінченнях дієслів перед <i>-ся</i> : <i>умивається, сміється, посується</i>	після літери на позначення твердого <i>л</i> у сполученнях <i>-лк-, -лц-, -лч-</i> : <i>балка</i> (балці), <i>галка</i> (галці), <i>спілка</i> (спілці)
у російських прізвищах після м'яких приголосних <i>д', т', з', с', ц', л', н'</i> перед <i>я, ю, є, ї</i> та перед приголосними: <i>Дьяков, Коньков, Третьяков</i>	перед м'якими, пом'якшеними й шиплячими приголосними та перед суфіксами <i>-ськ(ий), -ств(о)</i> : <i>кінчик, панщина, селянський, Уманщина</i> (хоч Умань), <i>Федченко</i> (хоч Федько)
у сполученнях <i>-льч-, -ньч-, -льц-, -ньч-</i> , якщо вони утворилися з <i>-льк-, -ньк-</i> : <i>ляльчин, ляльці</i> (із лялька)	у прізвищах після <i>н, д, т</i> перед суфіксами <i>-ченк(о), -чук, -чин, -шин</i> : <i>Рудченко, Грінченко, Франчук</i>
в іншомовних словах: після м'яких приголосних <i>д', т', з', с', ц', л', н'</i> перед <i>я, ю, є, ї, йо</i> на позначення м'якості зубних приголосних: <i>ательє, бульйон, мільярд, Ньютон</i> ; після <i>л</i> перед приголосними: <i>альбатрос, мольберт, фільм</i> ; в кінці слів: <i>магістраль, джоуль, Рафаель</i>	між літерами, що позначають подвоєні приголосні: <i>каміння, зілля, Запоріжжя</i>

Етап II. Робота з унаочненим конспектом.

Завдання 2. Ознайомся з унаочненим конспектом до таблиці.

М'якість приголосних звуків в українській мові передається спеціальною буквою *ь* (м'яким знаком); йотованими буквами *я, ю, є, ї*, перший звуковий елемент [й] яких пом'якшує попередній приголосний: *ляля, няня, люд, сяду*, наступним голосним звуком [і]: *тінь, пісня, зірка, сіно, ніс*.

М'який знак пишеться:

- після букв *д, т, з, с, ц, дз, л* наприкінці слова чи складу, якщо ці букви передають м'які звуки, а також після м'яких приголосних перед *о*: *мідь, сталь, донька, синього, льон*;
- у суфіксах *-ськ-, -зьк-, -цьк-, -ськи, -зьки, -цьки, -ськість, -зькість, -цькість*: *європейський, козацький, запорізький*;
- у суфіксах *-еньк-, -оньк-, -іньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-*: *хмаронька, малесенький, вірнісінький*;
- у середині слів після м'якого звука [л] перед наступним м'яким: *кільце, їдальня, сільський*;
- у формах родового відмінка множини іменників жіночого роду м'якої групи I відміни та іменників II відміни середнього роду на *-ни(я), -ц(е)*: *страждань, знань, кілець*;
- у дієслівних формах наказового способу: *стань, винось, виходь*;
- у дієслівних формах 3-ї особи однини та множини дійсного способу: *пишуть, думають, складають*;
- у закінченнях дієслів перед *-ся*: *умивається, сміється, посується*;
- у російських прізвищах після м'яких приголосних *д', т', з', с', ц', л', н'* перед *я, ю, є, ї* та перед приголосними: *Дьяков, Коньков, Третьяков*;
- у сполученнях *-льч-, -ньч-, -льц-, -ньч-*, якщо вони утворилися з *-льк-, -ньк-*: *ляльчин, ляльці* (із лялька);

М'який знак пишеться в іншомовних словах:

- після м'яких приголосних *д', т', з', с', ц', л', н'* перед *я, ю, є, ї, йо* на позначення м'якості зубних приголосних: *ательє, бульйон, мільярд, Ньютон*;
- після *л* перед приголосними: *альбатрос, мольберт, фільм*;
- в кінці слів: *магістраль, джоуль, Рафаель*.

М'який знак не пишеться:

- після букв, що позначають губні, шиплячі звуки та букви *щ* у кінці слова: *любов, сім, ніч, дощ*;
 - після *р* у кінці складу: *друкар, секретар, перевірте, Харків* (виняток *Горький*);
 - між приголосними, якщо перший пом'якшується під впливом другого: *сонця, пісня, радість*;
 - після *л* в іменникових суфіксах *-алн(о), -илн(о)*: *держално, пужално*.
- Але: в зменшених формах — *держальце, пужальце*;

- 5) після *н* перед *ж, ч, ш, щ*: *тонший, менший, кінчик*;
 6) коли *з, с* у сполученні з літерою *к* не творять суфіксів: *баский, плоский, в'язкий*;
 7) після літери на позначення твердого *л* у сполученнях *-лк-, -лц-, -лч-*: *балка* (балці), *галка* (галці), *стілка* (стілці);
 8) перед м'якими, пом'якшеними й шиплячими приголосними та перед суфіксами *-ськ(ий), -ств(о)*: *кінчик, панщина, селянський, Уманщина* (хоч *Умань*), *Федченко* (хоч *Федько*);
 9) у прізвищах після *н, д, т* перед суфіксами *-ченк(о), -чук, -чин, -шин*: *Рудченко, Грінченко, Франчук*;
 10) між літерами, що позначають подвоєні приголосні: *каміння, зілля, Запоріжжя*.

Етап III. Самоконтроль у засвоєнні теоретичного матеріалу.

Завдання 3. Зверніся до таблиці. Перепиши її в зошит.

М'який знак вживається	М'який знак не вживається
після букв <i>д, т, з, с, ц, дз, л, н</i> наприкінці слова чи складу, якщо ці букви передають м'які звуки, а також після м'яких приголосних перед <i>о</i> : <i>мідь, сталь, донька, синього, льон</i>	після букв, що позначають губні, шиплячі звуки та букву <i>щ</i> у кінці слова: <i>любов, сім, ніч, дощ</i>
у суфіксах <i>-ськ-, -зък-, -цьк-, -ськи, -зьки, -цьки, -ськість, -зькість, -цькість</i> : <i>європейський, козацький, запорізький</i>	після <i>р</i> у кінці складу: <i>друкар, секретар, перевірте, Харків</i> (виняток <i>Горький</i>)
у суфіксах <i>-еньк-, -оньк-, -іньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк</i> : <i>хмаронька, малесенький, вірнісінький</i>	між приголосними, якщо перший пом'якшується під впливом другого: <i>сонця, пісня, радість</i>
у середині слів після м'якого звука [л] перед наступним м'яким: <i>кілець, їдальня, сільський</i>	після <i>л</i> в іменникових суфіксах <i>-алн(о), -илн(о)</i> : <i>держално, пужално</i> . Але: в зменшених формах — <i>держальце, пужальце</i>
у формах родового відмінка множини іменників жіночого роду м'якої групи I відміни та іменників II відміни середнього роду на <i>-ни(я), -ц(е)</i> : <i>страждань, знань, кілець</i>	після <i>н</i> перед <i>ж, ч, ш, щ</i> : <i>тонший, менший, кінчик</i>
у дієслівних формах наказового способу: <i>стань, вийди, виходи</i> ; у дієслівних формах 3-ї особи однини та множини дійсного способу: <i>тишуть, думають, складають</i>	коли <i>з, с</i> у сполученні з літерою <i>к</i> не творять суфіксів: <i>баский, плоский, в'язкий</i>
у закінченнях дієслів перед <i>-ся</i> : <i>умивається, сміється, посунься</i>	після літери на позначення твердого <i>л</i> у сполученнях <i>-лк-, -лц-, -лч-</i> : <i>балка</i> (балці), <i>галка</i> (галці), <i>стілка</i> (стілці)
у російських прізвищах після м'яких приголосних <i>д', т', з', с', ц', л', н'</i> перед <i>я, ю, є, ї</i> та перед приголосними: <i>Дьяков, Коньков, Третьяков</i>	перед м'якими, пом'якшеними й шиплячими приголосними та перед суфіксами <i>-ськ(ий), -ств(о)</i> : <i>кінчик, панщина, селянський, Уманщина</i> (хоч <i>Умань</i>), <i>Федченко</i> (хоч <i>Федько</i>)
у сполученнях <i>-льч-, -ньч-, -льц-, -ньц-</i> , якщо вони утворилися з <i>-льк-, -ньк-</i> : <i>ляльчин, ляльці</i> (із <i>лялька</i>)	у прізвищах після <i>н, д, т</i> перед суфіксами <i>-ченк(о), -чук, -чин, -шин</i> : <i>Рудченко, Грінченко, Франчук</i>
в іншомовних словах: після м'яких приголосних <i>д', т', з', с', ц', л', н'</i> перед <i>я, ю, є, ї, йо</i> на позначення м'якості зубних приголосних: <i>ательє, бульйон, мільярд, Ньютон</i> ; після <i>л</i> перед приголосними: <i>альбатрос, мольберт, фільм</i> ; в кінці слів: <i>магістраль, джоуль, Рафаель</i>	між літерами, що позначають подвоєні приголосні: <i>каміння, зілля, Запоріжжя</i>

Усно перекажи зміст кожного пункту унаочненого конспекту. Якщо є потреба, повтори правила, подані в унаочненому конспекті.

Етап IV. Виконання письмових завдань.

Завдання 4. За допомогою таблиці та схем 1–3 запишіть слова. Поставте, де потрібно, м'який знак. Відповідь поясніть.

Стал..., дон...ка, запорізький, друкар..., сільський, тон...ший, плоский, думають..., пишуть..., мільярд, Запоріжжя, Кон...ков, селянський, бул...йон, кілець..., зілля, Грін...ченко, Фед...ченко, пужал...но, мол...берт, їдальня, в'язний, сім..., ніч..., сміється.

Етап V. Самоконтроль у засвоєнні теоретичного матеріалу.

Завдання 5. Прочитай і проаналізуй схеми 1–3. Сформулюй до них власні висновки.

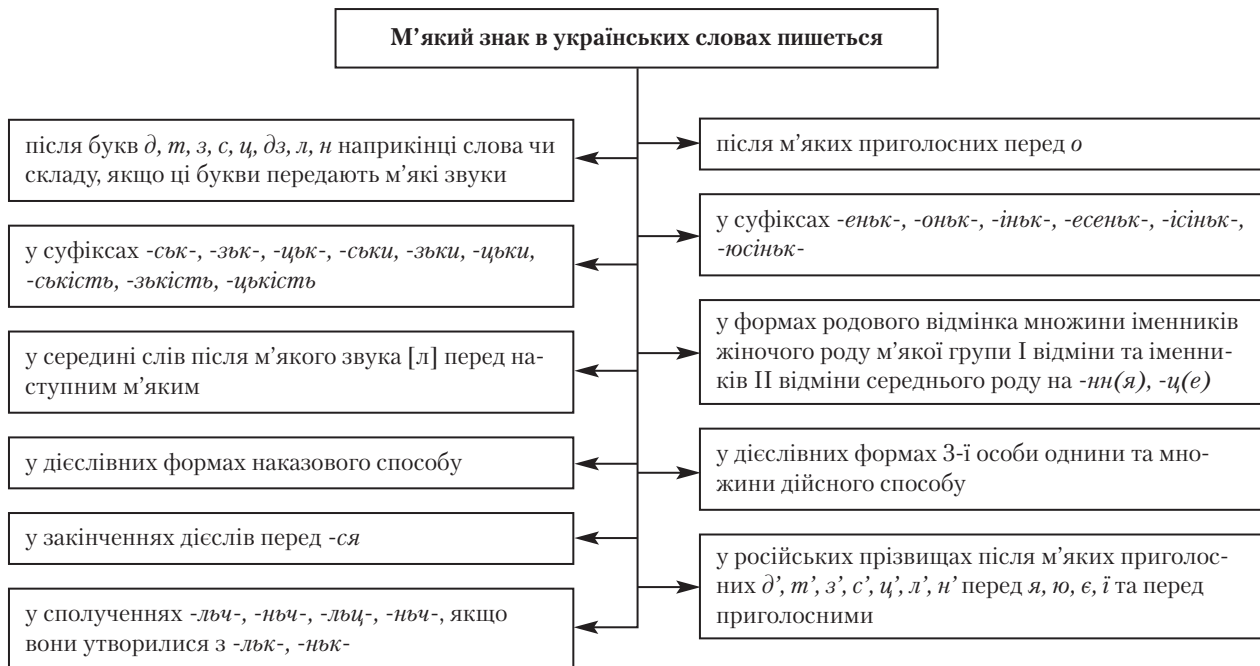

Схема 1

Схема 2

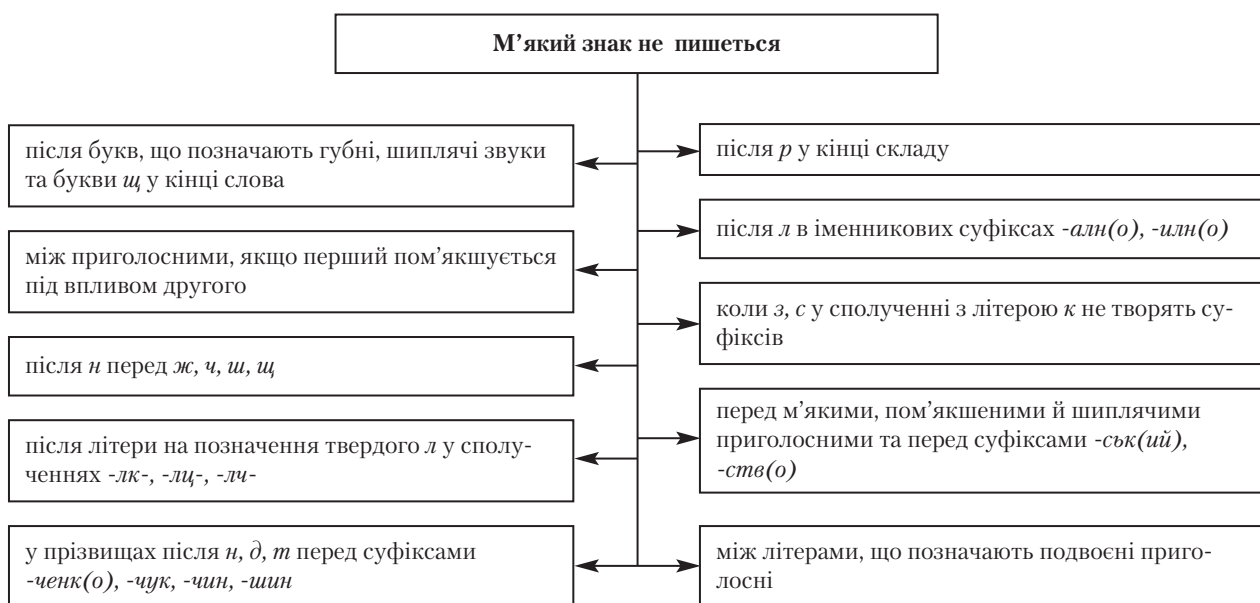

Схема 3

Примітка. Робота за програмою проводиться у такий спосіб: на екран дисплея подаються **таблиця 1, схеми та унаочнений конспект**, використовуючи інтерактивне програмне забезпечення, студент виконує запропоновані команди, наприклад: **Завдання 1. Прочитай і проаналізуй таблицю 1. Сформулюй власні висновки.**

Послідовність виконання завдань передбачено програмою. Крім того, студент має змогу самостійно перевірити рівень засвоєння попереднього матеріалу, а також вибирати завдання різних рівнів складності, наприклад за допомогою кольорової позначки: *червоний* — «готовий працювати», *зелений* — «не зовсім упевнений у власній спроможності», *синій* — «не впевнений у собі, потрібна допомога викладача». Якщо студент надто довго зволікає, комп'ютер попереджає: «Час для роздумів вичерпано».

Отже, використання комп'ютера на заняттях з орфографії сприяють підвищенню якості знань, умінь і навичок студентів, їх поглибленню та вдосконаленню під час самостійної роботи з ним, дає змогу реалізувати особистісні освітні цілі в оптимальному режимі, кардинально поліпшує контроль і самоконтроль на основі зворотного зв'язку, робить навчання глибшим, різноманітнішим та змістовнішим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — 375 с.
2. Дидактика средней школы / под ред. М. Н. Скаткина. — М., 1982. — 319 с.
3. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс : навч.-метод. посіб. для студ. філол. спец. ВНЗ / О. І. Потапенко [та ін.] ; заг. ред. О. І. Потапенко. — К. : Міленіум, 2006. — 330 с.
4. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук: М. І. Пентиліук, С. О. Караман, О. В. Караман та ін. — К. : Ленвіт, 2009. — 400 с.
5. *Ортинський В. Л.* Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
6. Педагогіка / под ред. Ю. К. Бабанського. — М. : Просвещение, 1988. — 480 с.
7. Словник-довідник з української лінгводидактики / за ред. М. Пентиліук. — К. : Ленвіт, 2003. — 149 с.
8. *Шелехова Г.* Комп'ютерні технології у навчанні мови / Г. Шелехова, А. Манако, Я. Остаф // Дивослово. — 1999. — № 3. — С. 33–35.

В статье отражены основные классификации методов обучения украинскому языку, а также рассмотрено компьютерно ориентированные методы обучения орфографии, использование которых способствует эффективному формированию орфографической грамотности студентов-первокурсников филологического профиля.

Ключевые слова: метод, компьютерно ориентированные методы, орфографическая компетенция, правописание.

Basic classifications of methods of studies of Ukrainian are reflected in the article, and also it is considered the methods of studies of spelling that is oriented towards computer, the use of which is instrumental in the effective forming of students-freshmen' of philological type spelling literacy.

Key words: method, the methods that is oriented towards computer, spelling competence, spelling.

Гаврилюк А. В.,

викладач кафедри практики та методики навчання англійської мови
Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

КЛАСИЧНИЙ НІМЕЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Стаття присвячується питанням розвитку університетської освіти в Німеччині, зокрема класичних університетів. У статті буде розглянуто поняття «класичний університет», теорії німецьких вчених та філософів, які займалися проблемою класичних університетів, а також буде показаний стан класичних університетів Німеччини у сучасному освітньому просторі.

Ключові слова: університетська освіта, класичний університет, освітній простір.

Університети займають провідну роль у розвитку суспільства, держави, нації. Вони є уособленням культури та освіти, які є рушійною силою для духовного руху суспільства уперед. За допомогою своїх давніх традицій і нових сучасних надбань університети виступають важливою інституцією, яка не тільки